

ISBN-978-86-6161-257-2

**ИЗВОЗНА КОНКУРЕНТНОСТ
ПРИВРЕДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2019-2023.**

Београд, 2024.

Извозна конкурентност привреде Републике Србије 2019-2023.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Бранко Јосиповић, в. д. директора

Аутори:

Проф. др Едвард Јакопин

Наташа Чокорило

Израда корице: Александра Вучићевић

Лектура: Емилија Бацковић

САДРЖАЈ

	Страна
УВОД	5
МЕТОДОЛОШКЕ НАПОМЕНЕ	6
СКРАЋЕНИЦЕ	7
ПРЕГЛЕД ОКВИРА, ТАБЕЛА, ГРАФИКОНА И КАРТА	8
РЕЗИМЕ	11
I. ИЗВОЗНА КОНКУРЕНТНОСТ – ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР	16
Еволуција концепта конкурентности	16
Конкурентност и раст	18
Методологија мерења структурних реформи и конкурентности (EBRD)	20
Глобални индекс одрживе конкурентности (GSCI)	23
Глобални индекс конкурентности талената (GTCL)	25
Покретачи дугорочне конкурентности ЕУ	28
II. ПРОДУКТИВНОСТ, РАСТ, ИЗВОЗ	30
Привредни раст, запосленост и продуктивност	30
Конвергенција животног стандарда и продуктивности транзиционих држава	31
Допринос нето извоза привредном расту	36
Секторски допринос привредном расту	37
Утицај СДИ на раст извоза	38
Секторска реалокација фактора раста	42
Продуктивност и јединични трошкови рада у привреди	47
Продуктивност и јединични трошкови рада у Прерађивачкој индустрији	48
III. ИЗВОЗНА КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ	50
Извоз као покретач раста	50
Спољнотрговински биланс	54
Учешће Србије у светској робној размени	59
Трговинска отвореност и покривеност увоза	62
Тржишно учешће робног извоза у увозу главних партнера	65
Тржишна диверсификација	67
Робни извоз по становнику	74
Прилагођеност извоза Србије тржишту ЕУ	76
Интраиндустријска трговина Србије са ЕУ	80
Компаративне предности Србије у односу на ЕУ (RCA)	83
Релативни робни биланс Србије са ЕУ	86
Производна специјализација робног извоза и увоза	89
Промене у извозној структури – технолошка интензивност	94
Структурно реструктурирање извоза	98

IV. ВЛАСНИЧКА СТРУКТУРА ИЗВОЗНЕ КОНКУРЕНТНОСТИ	101
Власничка структура спољнотрговинских предузећа	101
Покривеност увоза извозом домаћих и страних предузећа	103
Релативни робни биланс предузећа по власничкој структури	104
V. НАЈВЕЋИ ИЗВОЗНИЦИ 2021. И 2022.	105
VI. РЕГИОНАЛНА ИЗВОЗНА КОНКУРЕНТНОСТ	106
Регионална продуктивност	106
Регионални спољнотрговински биланс	108
Регионалне инвестиције	109
Регионална конкурентност	110
VII. ПРЕПОРУКЕ	112
ЛИТЕРАТУРА	116

УВОД

„Државе треба да креирају сопствену визију око извоза као дела своје стратегије конкурентности.“

(Bruce Katz и Emilia Istrate)

Истраживање РЗС-а *Извозна конкурентност привреде Републике Србије 2019–2023*. урађено је у складу са одређењем Владе Републике Србије да континуирано прати резултате пословања привреде, ради јачања извозне конкурентности, подстицања привредног раста, убрзања структурних реформи у привреди и прилагођавања привредног система све већим глобалним изазовима. Додатни разлог за спровођење овог свеобухватног истраживања јесте потреба за сагледавањем последица у спољнотрговинском билансу узрокованих глобалним рецесијама 2020. и 2022. године, као и њиховом ефектима на кључне структурне перформансе у извозној конкурентности привреде Републике Србије.

Резултати истраживања показују да је привреда Републике Србије у периоду 2019–2023, и поред последица глобалних рецесија у 2020. и 2022, значајно подигла своју извозну конкурентност и унапредила њене квалитативне перформансе, захваљујући структурним реформама спроведеним у бројним сегментима привредног система. Привредни раст и подизање животног стандарда искључиво зависе од повећања продуктивности привреде и што ефикаснијег коришћења свих ресурса којима земља располаже.

Истраживање се састоји из седам међусобно повезаних делова. *Први део* садржи кључне аспекте међународне конкурентности, еволуције концепта, међузависности конкурентности и раста и методологије мерења конкурентности, са тежиштем на актуелним концептима и методима мерења конкурентности и покретачима дугорочне конкурентности. У *другом делу* приказана је међузависност раста, запослености и продуктивности, са посебним акцентом на секторском доприносу привредном расту и реалокацији фактора раста и продуктивности у Прерађивачкој индустрији. *Трећи део* истраживања заправо је централни део, и у њему се детаљно анализирају промене у извозној конкурентности привреде Републике Србије, помоћу 13 репрезентативних показатеља. *Четврти део* истражује перформансе власничке извозне структуре предузећа. У *петом делу* приказани су највећи извозници у 2021. и 2022, а фокус је стављен на регионалне извозне перформансе. *Шести део* је усмерио аналитички инструментаријум на мерење регионалне извозне конкурентности. *Седми део* је посвећен, у форми препорука, даљим корацима у спровођењу структурних реформи у функцији раста извозне конкурентности српске привреде.

У истраживању су коришћене базе података Републичког завода за статистику, као и релевантне међународне базе података (*The United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD*, *International Trade Centre – ITC*, *The Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*, Eurostat), компаративна истраживања, студије и анализе.